

ingediend op **1680** (2022-2023) – Nr. 1
26 april 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering
uitgebracht door Maaïke De Vreese

over het Actieplan
ter preventie van gewelddadige radicalisering,
extremisme, terrorisme en polarisatie
2020-2024

Samenstelling van de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering:

Voorzitter: Chris Janssens.

Vaste leden:

Koen Daniëls, Maaïke De Vreese, Kathleen Krekels, Nadia Sminate, Katja Verheyen;

Filip Dewinter, Chris Janssens, Kristof Slagmulder;

Katrien Partyka, Orry Van de Wauwer;

Marino Keulen, Tom Ongena;

Imade Annouri, Celia Groothedde;

Hannelore Goeman.

Plaatsvervangers:

Marius Meremans, Annabel Tavernier, Wilfried Vandaele, Karl Vanlouwe, Paul Van Miert;

Roosmarijn Beckers, Adeline Blancquaert, Sam Van Rooy;

Sofie Mertens, Peter Van Rompuy;

Bart Tommelein, Mercedes Van Volcem;

Elisabeth Meuleman, Jeremie Vaneekhout;

Thijs Verbeurgt.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting	4
1.	Toelichting van minister Bart Somers	4
1.1.	Inleiding	4
1.2.	Ondersteuning van lokale besturen	4
1.3.	Coördinatie en informatiedoorstroming	5
1.4.	Specifieke ondersteuning door strategische partners	6
2.	Toelichting van minister Zuhail Demir	7
2.1.	Inleiding	7
2.2.	Slachtoffers van radicalisering	7
2.3.	Aanpak van radicalisering in de gevangenis.....	8
2.4.	Aanpak van radicalisering buiten de gevangenis	9
2.5.	Informatie-uitwisseling	9
II.	Bespreking.....	10
1.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	10
1.1.	Tussenkoms van Maaïke De Vreese	10
1.2.	Tussenkoms van Tom Ongena	11
1.3.	Tussenkoms van Thijs Verbeurgt	12
1.4.	Tussenkoms van Imade Annouri	13
1.5.	Tussenkoms van Koen Daniëls.....	13
1.6.	Tussenkoms van Chris Janssens	14
2.	Antwoorden van de ministers	15
2.1.	Antwoorden van minister Bart Somers.....	15
2.2.	Antwoorden van minister Zuhail Demir	17
3.	Replieken en aanvullende antwoorden	17
	Gebruikte afkortingen.....	18
	Bijlage: zie de dossierpagina van dit document op www.vlaamsparlement.be	

Op 27 maart 2023 hield de Commissie voor de bestrijding van gewelddadige radicalisering een gedachtewisseling over het actieplan 2020-2024 ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie. Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen, en Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme.

De presentatie van de sprekers is te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

(Deze vergadering werd als hybride vergadering georganiseerd.)

I. Toelichting

1. Toelichting van minister Bart Somers

1.1. Inleiding

Minister *Bart Somers* stelt het preventieve luik van het actieplan voor. Dat valt namelijk onder het gelijkekansenbeleid. Het actieplan werd op 9 juni 2021 voorgesteld in deze commissie (*Parl.St. VI.Parl. 2020-21, nr. 881/1*). Het hanteert een brede focus ten aanzien van alle vormen van gewelddadige radicalisering en zet in op acties die online en offline extremisme en polarisatie willen terugdringen. Het schenkt bijzondere aandacht aan de rol van lokale besturen en lokale integrale veiligheidscellen. In het najaar van 2023 komt er een tussentijdse evaluatie van het actieplan. Daarbij zal ook rekening worden gehouden met deze gedachtewisseling.

Uit een recente ledenbevraging van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten blijkt dat twee op drie van de bevraagde lokale besturen het afgelopen jaar signalen ontvingen van gewelddadige radicalisering. Die radicalisering komt uit verschillende hoeken: 54 procent van de signalen ging over rechts-extremisme en 51 procent over islamitisch geïnspireerd extremisme. Het beeld wordt diffuser. Daarom hanteert het actieplan een brede focus.

De voortgangsrapportage geeft een overzicht van vijftig acties, verspreid over acht doelstellingen, waar verschillende ministers aan meewerken. Negen acties zijn afgerond, veertig acties zijn opgestart en één actie moet nog worden opgestart. Niet alle acties zullen in detail worden toegelicht. De commissieleden kunnen de stand van zaken daarvan lezen in het voortgangsrapport.

Minister Bart Somers legt in zijn toelichting de focus op de ondersteuning van lokale besturen, de coördinatie en informatiedoorstroming, en de specifieke ondersteuning door strategische partners.

1.2. Ondersteuning van lokale besturen

De Vlaamse Regering versterkt de regierol van de lokale besturen in de strijd tegen gewelddadige radicalisering. Lokale besturen zijn het snelst in staat om op het terrein kiemen van radicalisering en extremisme waar te nemen. Zij moeten gepast worden ondersteund, zodat zij de nodige tools en handvatten hebben om daar goed mee om te gaan.

De VVSG ondersteunt de lokale besturen op maat bij het uitwerken van een radicaliseringsbeleid. Daar wordt in de periode 2021-2024 500.000 euro voor uitgetrokken. De VVSG zorgt voor het samenbrengen en verspreiden van expertise. Ze vervult een helpdeskfunctie voor alle vragen over radicalisering. De voorbije twee jaar ontving de VVSG 329 vragen, waarvan 80 procent afkomstig was van lokale besturen. De VVSG voorziet ook een uitgebreid aanbod aan informatie, opleiding en

vorming. De afgelopen twee jaar vonden vijftien webinars, vormingen en studiedagen plaats, alsook vijf praktijkgerichte intervisiemomenten voor casemanagers.

In maart 2021 werd de projectoproep 'lokale besturen extremisme en polarisatie' gelanceerd. Lokale besturen konden projecten indienen voor maximaal 60.000 euro voor een periode van één jaar, met mogelijkheid om een project maximaal driemaal te verlengen. Lokale besturen kunnen dat geld vrij besteden. Elk ingediend project diende minstens 50.000 inwoners te vertegenwoordigen, om maximale samenwerking te stimuleren. Ook kleinere gemeenten konden projecten indienen, maar moesten de krachten bundelen. In 2021 tekenden 16 besturen in op de oproep. Daaruit werden 14 projecten met activiteiten in 34 gemeenten geselecteerd. Samen vertegenwoordigen die een derde van de Vlaamse bevolking. In 2022 werden 13 van de 14 projecten, voor 29 lokale besturen, verlengd. De minister geeft enkele voorbeelden van projecten, zoals het project 'Jong geweld' in Leuven, dat het vertrouwen tussen de politie en jongeren wil herstellen en versterken, of een project in Vilvoorde dat de dialoog tussen jongeren en gezagsdragers wil stimuleren. In Mechelen wordt een onlinepreventiewerking uitgebouwd om online signalen van vervreemding en extremisme te capteren. De administratie bereidt momenteel de verlengingsdossiers voor het derde projectjaar voor. Verwacht wordt dat alle projecten zullen worden verlengd.

Daarnaast zal op basis van de aanbevelingen van het terreinonderzoek een expertenpool voor lokale besturen worden samengesteld. Die moet instaan voor de ondersteuning van lokale besturen bij acute problemen. Dat onderzoek wordt binnen afzienbare tijd opgeleverd.

In 2021 keurde het Vlaams Parlement het decreet over de deelname aan de lokale integrale veiligheidscellen goed. Dat decreet biedt lokale besturen en sociopreventieve actoren de mogelijkheid om deel te nemen aan een lokale integrale veiligheidscel inzake radicalisme, extremisme en terrorisme, zonder schending van het beroepsgeheim. Samen met de VVSG werden er diverse publicaties uitgebracht om de LIVC-R-actoren goed te informeren over de werking van dat orgaan. Daarnaast werden ook regionale informatiemomenten over de LIVC-R georganiseerd, die op veel belangstelling konden rekenen.

Samen met de VVSG werd een begeleidings- en coachingstraject ontwikkeld voor LIVC-R's. Dat traject startte op 1 februari 2022 en loopt tot 31 januari 2025. In 2022 begeleidde de VVSG 12 LIVC-R's, voor in totaal 28 gemeenten. Momenteel worden 9 LIVC-R's, voor in totaal 22 gemeenten, begeleid. De VVSG blijft de lokale besturen actief informeren over dat aanbod en gaat proactief op zoek naar mogelijke kandidaten.

1.3. Coördinatie en informatiedoorstroming

Het Vlaams Platform Radicalisering is een overlegorgaan tussen de aanspreekpunten radicalisering uit de verschillende beleidsdomeinen en entiteiten. Het platform komt maandelijks samen, waarbij de deelnemers elkaar informeren over nieuwe evoluties, projecten en hiaten die ze vaststellen in het beleid. Het platform organiseert zelf ook vormingen en studiedagen. Zo bereikt de basisvorming radicalisering heel wat doelgroepen zoals leerkrachten, jeugdwerkers en welzijnswerkers.

Via de databank sociale samenhang van het Agentschap Binnenlands Bestuur wordt ingezet op een goede communicatie over het Vlaamse beleid en aanbod. Die databank ontsluit een tiental goede praktijken over sociale samenhang en polarisatie. Lokale besturen nemen bestaande goede praktijken, zoals de 'bondgenotenmethodiek' en de 'pleinmakers', vlot over.

Het onlineportaal 'Preventie gewelddadige radicalisering en polarisering' biedt een overzicht van het Vlaamse beleid en aanbod inzake radicalisering. In 2022 werd dat portaal 23.851 maal bezocht.

Er werd een Vlaamse Informatie- en Screeningsdienst opgericht. Minister Bart Somers beklemtoont dat die niet werd opgericht om gewelddadige radicalisering te bestrijden; het overgrote deel van de lokale geloofsgemeenschappen vormt vanuit dat perspectief immers geen probleem. Integendeel, een groot deel van diegenen die radicaliseren, doet dat buiten de erkende of erkenningszoekende geloofsgemeenschappen. Toch vindt de minister het belangrijk om de ISD te vermelden, omdat die ook andere fenomenen, zoals buitenlandse invloeden, onderzoekt. Achterliggend kunnen hierdoor kiemen van radicalisering ontstaan.

De ISD is volledig operationeel, zowel voor de screening, de onderzoeken ten gronde als voor de ondersteuning en begeleiding van lokale geloofsgemeenschappen over de erkenningscriteria. De dienst telt elf personeelsleden. Voor de uitwisseling van informatie werkt de dienst samen met de veiligheids- en inlichtingendiensten, de lokale besturen, de provincies en de representatieve organen. Vanuit binnen- en buitenland wordt met interesse gekeken naar de uitrol van het Erkenningsdecreet en de werking van de dienst. Die is vrij uniek in het Europese landschap. De minister beoordeelt de werking van de dienst als positief: de dienst is volgens hem op korte tijd een onmisbare schakel geworden voor de samenwerking met andere overheidsinstanties, zowel federaal als lokaal, rond lokale geloofsgemeenschappen in Vlaanderen. In 2023 wil de minister de personeelscapaciteit verhogen om de werking te versterken.

89 van de 100 erkenningsaanvragen van lokale geloofsgemeenschappen kwamen in aanmerking voor de verkorte procedure. 89 aanvragen werden ingediend, 77 werden ontvankelijk verklaard en worden momenteel grondig gescreend.

De minister wil nieuwe internationale samenwerkingsverbanden vormgeven en de huidige versterken. Op 29 en 30 maart 2023 is er een uitwisseling tussen de Vlaamse en Nederlandse lokale besturen, met als onderwerpen de veiligheidshuizen, de LIVC's en een casusbespreking extreemrechts. Eerder was er al een uitwisseling met Noordrijn-Westfalen.

1.4. Specifieke ondersteuning door strategische partners

Met de derde prioriteit zet minister Bart Somers in op gerichte ondersteuning door partnerorganisaties. Naast de VVSG zijn dat het Wij-Zij-Netwerk, het Hannah Arendt Instituut met het project PolarProf, het Agentschap Integratie en Inburgering met het project Reconnect en de Kazerne Dossin. Zij leveren noodzakelijk werk en dragen bij tot het behalen van de doelstellingen.

Het Wij-Zij-Netwerk zorgt voor de coördinatie en afstemming op het vlak van polarisatie. Zowel AgII, de VVSG als het Hannah Arendt Instituut zijn daarbij betrokken. Een cruciale rol is het toeleiden van vragen van lokale besturen naar de juiste organisaties. Indien nodig wordt samen met partners een aanbod op maat ontwikkeld.

Het Hannah Arendt Instituut slaat de brug tussen wetenschap en praktijk. Het project PolarProf is uniek in Vlaanderen. Wetenschappelijke inzichten worden vertaald naar de praktijk, om zo concreet toepasbare methodieken aan te bieden aan lokale besturen. Ook wordt ondersteuning geboden bij de opmaak van de lokale actieplannen over polarisatie. Die ondersteuning is broodnodig. Er wordt vorming geboden aan professionals bij lokale besturen.

AgII biedt ondersteuning aan in gevallen van polarisatie. Onlinepolarisatie is een vrij recent fenomeen. Daarom worden binnen de vorming Reconnect concrete handvatten aangereikt om onlinepolarisatie aan te pakken. Daarnaast zijn er

begeleidingstrajecten voor acute maatschappelijke spanningen, zoals de komst van een asielcentrum. Samen met de lokale besturen wordt dan gezocht naar manieren om polarisatie aan te pakken.

Een vierde partner is de Kazerne Dossin. Als alternatieve maatregel leggen delinquenten een traject af om inzicht in het eigen handelingsvermogen te krijgen en gedragsverandering na te streven. Dat project verloopt in nauwe samenwerking met minister Zuhail Demir.

Minister Bart Somers is van mening dat met die vier projecten verschillende vormen van negatieve polarisatie worden aangepakt. De focus ligt op verschillende doelgroepen, waardoor een aanvullend aanbod ontstaat.

2. Toelichting van minister Zuhail Demir

2.1. Inleiding

Minister *Zuhail Demir* focust in haar toelichting op vier groepen van maatregelen, die samen een twintigtal acties overspannen: de slachtoffers centraal plaatsen, de aanpak van radicalisering in de gevangenis, de aanpak van radicalisering buiten de gevangenis en de informatie-uitwisseling.

2.2. Slachtoffers van radicalisering

In september 2022 startte het proces over de terroristische aanslagen in Zaventem en Brussel van 22 maart 2016. Over de jaren heen heeft een team van justitie-assistenten meer dan 600 slachtoffers bijgestaan. Er werden 25 extra tijdelijke justitieassistenten aangeworven. Zij zijn in een beurtrol met een team van 28 ervaren justitieassistenten permanent aanwezig op het proces om de slachtoffers op een goede manier te ondersteunen.

De ondersteuning is zeer divers: opvolging van de briefwisseling, uitleg over de procedure, slachtoffers informeren over hun rechten, polsen naar hun noden enzovoort. Er werd een specifiek telefoonnummer en e-mailadres in gebruik genomen bij de dienst slachtofferonthaal, waar slachtoffers terecht kunnen met hun vragen. Er werd openbaar vervoer geregeld naar de Justitiasite en er werden speciale slachtofferlokalen ingericht. De justitieassistenten kregen een opleiding psychotrauma en op de meest drukke dagen is de dienst juridische eerstelijnsbijstand aanwezig.

De justitieassistenten blijven paraat staan om de slachtoffers de volgende zes maanden blijvend te ondersteunen. Momenteel lopen bijvoorbeeld de getuigenissen van slachtoffers, die voor hen soms heel zwaar zijn. Ook op die momenten staan de justitieassistenten hen bij.

De minister was ontstemd over een opmerking van de voorzitter van de rechtbank dat de justitieassistenten beter zouden worden vervangen door een knuffelhond, omdat die neutraal zou zijn en de justitieassistenten niet. Daar was veel commotie over, ook bij de slachtoffers, die vaak een goede band hebben met de justitieassistenten. Uiteindelijk is er toch een goede regeling gevonden waarbij de justitieassistenten de slachtoffers kunnen blijven begeleiden.

Uit de evaluatie van de aanslagen van 22 maart 2016 blijkt dat er te weinig coördinatie was tussen de verschillende slachtofferdiensten. Daarom werd eind 2020 de laatste hand gelegd aan het draaiboek tussen de verschillende diensten en werden protocollen getekend. Het federaal parket moet de uitvoering daarvan in goede banen leiden. Op het laatste College van procureurs-generaal heeft de minister er samen

met haar federale collega-minister Vincent Van Quickenborne op aangedrongen dat het federaal parket daar zo snel mogelijk werk van maakt.

2.3. Aanpak van radicalisering in de gevangenis

Momenteel verblijven er ongeveer zeventig geradicaliseerde gedetineerden in de Vlaamse gevangenissen. De begeleiding van gedetineerden in de gevangenissen behoort tot de bevoegdheid van minister van Welzijn Hilde Crevits. Gespecialiseerde teams radicalisering staan er in voor de psychosociale begeleiding.

In januari 2023 werd, na een lange vertraging bij het gevangeniswezen omwille van de coronacrisis, een geactualiseerde versie verspreid van het gemeenschappelijke draaiboek van het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen, de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en de Vlaamse justitiehuisen. Dat draaiboek bevat een afsprakenkader voor het organiseren van casusoverleg in de gevangenis. Zo kunnen de gevangenisdirectie, de psychosociale dienst, het Centrum Algemeen Welzijnswerk en de Centra Geestelijke Gezondheidszorg de nodige informatie uitwisselen over het traject van een gedetineerde. Daarover werden in 2022 informatiesessies georganiseerd. In Wallonië bestaan zo'n samenwerkingskader en bijhorend draaiboek nog niet. Op dat vlak is Vlaanderen beter georganiseerd.

Het casusoverleg wordt nu al toegepast. Maar de minister wil breder gaan en tot een Penitentiaire Integrale Veiligheidsceel komen, waar het wettelijk mogelijk is om het beroepsgeheim te doorbreken, en waarbij ook actoren van buiten de gevangenis worden betrokken. Lokale besturen waar de gedetineerde na zijn vrijlating zou terechtkomen, zouden al zes maanden voor een vrijlating of voorwaarde moeten kunnen deelnemen aan de PIVC. Ook als een geradicaliseerde die voordien door een LIVC-R werd opgevolgd, wordt opgesloten, kan het lokale bestuur nog zes maanden worden uitgenodigd om informatie te delen. Burgemeesters zijn daar vragende partij voor.

Om dat model toe te passen, werden samen met de federale collega proefprojecten opgestart in de gevangenissen van Gent en Brugge. Er vond een eerste overleg plaats en nu is de federale overheid aan zet om een protocol van de Procureur des Konings uit te werken om casusoverleg in het kader van artikel 458ter van het Strafwetboek, voor het doorbreken van het beroepsgeheim, te activeren. Om dat proces te versnellen, hebben de diensten van minister Zuhair Demir al een ontwerp van samenwerkingsakkoord opgesteld, en hierover met het kabinet van minister Vincent Van Quickenborne en het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse onderhandeld.

Zoals minister Bart Somers aangeeft, werd het initiatief genomen om voor de Vlaamse actoren informatie-uitwisseling in het kader van alle soorten van casusoverleg, ook in het kader van het PIVC, mogelijk te maken.

In januari 2023 trad een nieuw mandaat voor de Vlaamse justitiehuisen in werking. De justitiehuisen zullen voortaan ook vóór iemand onder voorwaarden vrijkomt, kunnen deelnemen aan het casusoverleg of het PIVC in de gevangenissen. Daardoor worden de justitiehuisen automatisch uitgenodigd en kunnen ze ook met het thuismilieu en andere actoren buiten de gevangenis spreken. Zo kan worden nagegaan of iemand opnieuw in een geradicaliseerd opvangmilieu zou terechtkomen, en kunnen tijdig de juiste diensten worden geïnformeerd. Op die manier krijgt de justitieassistent een goed beeld over de reclassering en kan daar al in de gevangenis mee aan de slag worden gegaan. Intussen werden elf mandaten voor voorbereiding reclassering ontvangen.

2.4. Aanpak van radicalisering buiten de gevangenis

Eens geradicaliseerde personen onder voorwaarden de gevangenis verlaten, komen ze bij de justitiehuisen terecht. Sinds 2015 ontvingen de justitiehuisen 233 terroremandaten. Dat gaat om justitiabelen die verdacht of veroordeeld werden voor een terroristisch misdrijf. In 2023 zijn hiervan nog 35 mandaten actief. Daarnaast werden 145 mandaten opgevolgd van personen die voor andere feiten dan terroristische misdrijven werden veroordeeld, maar wel in de gemeenschappelijke gegevensbank Foreign Terrorist Fighters van OCAD staan, en dus op een of andere manier een link hebben met radicalisering. Ook daarvan zijn er op dit moment nog 35 mandaten actief. Samen behandelden de Vlaamse justitiehuisen sinds 2015 dus 378 radicaliseringsdossiers, waarvan er nog 70 actief zijn. De justitiehuisen van Antwerpen, Brugge, Brussel, Dendermonde en Hasselt ontvingen de meeste radicaliseringsdossiers.

Binnen de justitiehuisen wordt op twee manieren rond radicalisering gewerkt. Dat gebeurt via een interne werking van elf ondersteunende experts. Die worden op elk radicaliseringsdossier ingezet ter ondersteuning van de justitieassistenten die zijn aangesteld voor het dossier. Ze volgden een doorgedreven opleiding over radicalisering en specialiseerden zich in risicotaxatie met betrekking tot radicalisering. Ze hebben ook een veiligheidsmachtiging en toegang tot de GGB van het OCAD.

Daarnaast wordt sinds 2021 samengewerkt met Ceapire vzw, een multidisciplinair expertisecentrum voor gewelddadig extremisme. Ook het intern expertenteam van de justitiehuisen werd recent versterkt met twee extra psychologen binnen het team risicotaxatie, die niet enkel voor risicotaxatie voor radicalisering, maar ook risicotaxatie voor andere geweldfeiten kunnen worden ingezet. Zo kan men tot een doorgedreven begeleiding van geradicaliseerden komen, met een betere opvolging en doorverwijzing.

Verder bekijkt de minister samen met het College van procureurs-generaal hoe die doorgedreven aanpak verder kan worden verfijnd, door na te gaan welke voorwaarden het best worden opgelegd bij geradicaliseerden om tot een geslaagde re-integratie te komen. De Vlaamse overheid is zelf niet bevoegd om die voorwaarden op te leggen, maar is wel in overleg om een meer aanklappend beleid mogelijk te maken.

2.5. Informatie-uitwisseling

Gelet op de Belgische staatsstructuur is informatie-uitwisseling van groot belang. Dat was dan ook een van de belangrijkste aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie na de aanslagen van 22 maart 2016.

Bij elk mandaat dat de justitiehuisen ontvangen, wordt nagegaan of er een hit is in de GGB van OCAD, zelfs als de aanleiding tot het mandaat geen feiten van radicalisering zijn. Als er een hit is, wordt een dreigingsevaluatie bij OCAD opgevraagd, wordt het verslag van de PSD van de gevangenis opgevraagd en wordt de justitiabele door het justitiehuis aangemeld bij het lokale LIVC-R. Burgemeesters kunnen niet worden verplicht om de justitiehuisen uit te nodigen voor een LIVC-R, want dat is een federale bevoegdheid. Maar alle burgemeesters werden door de diensten van de minister aangeschreven om dat te doen als het om justitiabelen gaat. Als er een uitnodiging komt, hebben de justitiehuisen een interne instructie om daar verplicht aan deel te nemen.

Vervolgens voeden de justitiehuisen de GGB ook met informatie over het verloop van de daderbegeleiding. In 2022 besliste de minister om de volledige opvolgingsrapporten uit te wisselen met OCAD. Dat werd geregeld via een samenwerkingsprotocol. Zo kan OCAD op basis van die informatie de dreigingsanalyse aanpassen voor alle actoren die toegang hebben tot de GGB. Als een justitiabele bijvoorbeeld

tweemaal niet komt opdagen voor een afspraak, kan dat een verhoogde dreiging inhouden. Als die zijn werk verliest, of verhuist naar zijn geradicaliseerd thuismilieu, is dat ook voor OCAD en de andere diensten relevante informatie. Daarnaast delen de justitiehuisen ook de uitgevoerde risicotaxaties met OCAD.

Verder hebben de justitiehuisen een samenwerkingsakkoord met de Staatsveiligheid. Ook was de Vlaamse verbindingsofficier met de politie en verschillende veiligheidsdiensten al van cruciaal belang bij de concrete opvolging van een aantal radicaliseringsdossiers.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

1.1. Tussenkoms van Maaïke De Vreese

De rapportage toont aan dat de voorbije jaren belangrijke stappen vooruit werden gezet in dit dossier, meent *Maaïke De Vreese*. De spreker noemt het LIVC-decreet, met betrekking tot het beroepsgeheim, de multidisciplinaire begeleiding van gewelddadig extremisme, de informatie-uitwisseling, het goede werk van de verbindingsofficier en de ISD. De N-VA-fractie is zeer tevreden met die realisaties.

De problematiek wordt proactief aangepakt. Zeker als het gaat over gewelddadige radicalisering is het belangrijk om iedereen, over alle niveaus heen, mee te krijgen en concrete plannen en acties uit te voeren.

De N-VA-fractie vindt het belangrijk om de lokale besturen de nodige tools te geven. De spreker meent dat de projectoproepen behouden moeten blijven, en dat daaruit lessen moeten worden getrokken. Hoe zal die projectoproep verder evolueren? Minister Bart Somers geeft aan dat de projecten worden verlengd. Hoe zullen de goede praktijken worden gevaloriseerd? Wordt er een derde oproep gepland?

De spreker vindt het positief dat sterk wordt ingezet op de vroegtijdige preventie van gewelddadige radicalisering en de opvolging van gedetineerden. De algemene indruk over het voortgangsrapport is voor haar fractie dus positief. Toch plaatst de spreker enkele kanttekeningen. De N-VA-fractie vraagt een duidelijke afbakening van en een gerichte werking naar de bestrijding van gewelddadige radicalisering. Het is goed dat het actieplan zich richt op alle vormen van gewelddadige radicalisering, of het nu gaat om religieuze, extreemlinkse of extreemrechtse radicalisering. In principe doet dat er niet toe. Van belang is het gewelddadig radicaliseringsproces een halt toe te roepen.

Een aantal begrippen worden echter 'opgerekt'. De spreker geeft het voorbeeld van 'polarisering'. Wat houdt dat begrip in? Wanneer moet er worden ingegrepen? Wat wordt er gedaan met haatspraak? Hoe verhoudt zich dat tot de vrijheid van meningsuiting? Het Hannah Arendt Instituut ontvangt een gigantisch subsidiebedrag – het hoogste van alle projecten in het Vlaamse actieplan – waarvoor men volgens de spreker weinig terugkrijgt. In 2023 worden vier modules gepland: politieke polarisatie, toxische polarisatie, desinformatie en haatspraak. Een aantal van die projecten gaan verder dan het opzet van het actieplan, namelijk de bestrijding van gewelddadige radicalisering. De N-VA-fractie vraagt dat de middelen voor het actieplan daarvoor worden bestemd, en niet 'vernevelen' naar nevenactiviteiten. Vindt minister Bart Somers dat de 800.000 euro subsidies aan het Hannah Arendt Instituut in verhouding staan tot de acties die men daarvoor terugkrijgt? De spreker kant zich niet tegen acties tegen desinformatie, maar daarvoor bestaan andere programma's, zoals Mediawijsheid.

Actie 1.3 van het actieplan gaat over sensibilisering tegen haatspraak. Er worden aanzienlijke bedragen voorzien voor acties tegen desinformatie en polarisering. Er komt een e-module rond haatspraak van het Hannah Arendt Instituut. De spreker noemt haatspraak een flou begrip, dat te pas en te onpas wordt gebruikt. Wat vindt minister Bart Somers ervan dat 200.000 euro wordt voorzien voor acties rond zo'n weinig concreet begrip? Zal hij die actie in het licht van andere initiatieven herbejken?

Minister Bart Somers verwijst naar het Vlaams Platform Radicalisering en de website die breed wordt geconsulteerd. Een dergelijk platform is belangrijk, maar de spreker vindt het platform van het Plan Samenleven veel overzichtelijker en toegankelijker. Kan dat door de diensten worden herbekeken?

Samenwerken met andere diensten en instellingen is belangrijk. In de rapportage wordt vaak verwezen naar het federale niveau. De spreker vraagt aan minister Zuhal Demir om het federale niveau blijvend te responsabiliseren over bijvoorbeeld de oprichting van de PIVC, het centraal loket voor slachtoffers van terrorisme, de voorbereiding rond reclassering, het samenwerkingsakkoord rond LIVC-R, en de erbarmelijke aanpak van het dossier van het Executief van de Moslims van België. De eigen Vlaamse diensten moeten daar een proactieve rol in blijven spelen.

Tot slot wil Maaike De Vreese de VVSG feliciteren met de bijstand die zij levert aan de steden en gemeenten, en minister Zuhal Demir voor haar steun aan de slachtoffers van de terroristische aanslagen, via de justitieassistenten. Ze roept de minister op daar blijvend op in te zetten, want dat maakt voor de slachtoffers een heel groot verschil.

1.2. Tussenkost van Tom Ongena

Volgens *Tom Ongena* blijkt uit de toelichting dat in Vlaanderen een grote expertise wordt opgebouwd inzake de aanpak van radicalisering. Dat is positief.

Wat betreft de toelichting bij de projectoproep voor de lokale besturen is het van belang om de ervaringen van die projecten te delen met andere gemeenten, ook diegene die niet deelnamen aan de oproep. Wordt dat voorzien?

Het decreet over het beroepsgeheim in de LIVC-R's zorgde voor nogal wat commotie in de welzijns- en jeugdsector. In die sectoren was er terughoudendheid om daaraan deel te nemen, uit vrees voor het verlies aan vertrouwensband met de cliënten. Wat zijn intussen de ervaringen op het terrein? Was die vrees terecht? Leeft die discussie nog? Of blijkt de toepassing op het terrein minder problematisch dan gevreesd?

Het is goed dat de ISD voor de erkenning van lokale geloofsgemeenschappen er komt, en dat die mee kan waken over vormen van gewelddadige radicalisering en buitenlandse beïnvloeding. De minister geeft zelf al aan dat radicalisering vaak optreedt buiten die geloofsgemeenschappen – om het woord 'garagemoskeeën' niet te noemen. Is daar enig vat en enige controle op? Wordt daartegen opgetreden? Heeft het beleid inzake de erkenning van geloofsgemeenschappen een invloed op dergelijke alternatieve circuits?

De verschillende strategische partners bieden een groot aanbod aan de lokale besturen en verschillende partners verrichten waardevol werk. Zeker het Hannah Arendt Instituut heeft de verdienste de wetenschappelijke inzichten rond radicalisering te vertalen naar bruikbare toepassingen voor lokale besturen. Kan minister Bart Somers aangeven hoe groot de interesse van lokale besturen is om gebruik te maken van dat aanbod? Neemt die toe? Is dat merkbaar op het terrein?

Minister Zuhail Demir ging in op de bijstand aan slachtoffers tijdens het terrorisme-proces. Daarnaast is er ook het slachtofferfonds dat schadevergoedingen biedt aan slachtoffers. Staan de justitieassistenten de slachtoffers ook bij in die procedure?

In welke mate is de bestrijding van radicalisering in de gevangenen succesvol? Heeft de minister een zicht op het aantal begeleidingen van ex-gedetineerden waar er sprake is van herval? Slaagt men erin die mensen van het radicaliseringspad af te brengen? Of is het een hardnekkig fenomeen, waarbij ex-gedetineerden opnieuw in de GGB of in de gevangenis terecht komen wegens aan radicalisering gekoppelde misdrijven?

1.3. Tussenkomen van Thijs Verbeurgt

Minister Bart Somers stelt terecht dat het beeld van radicalisering diffuser wordt, zegt *Thijs Verbeurgt*. De inspanningen tegen radicalisering zijn, zeker vanuit het Vlaams Parlement, ooit gestart met een duidelijke blik op religieus extremisme. Daar moet men beducht voor blijven. Maar daarnaast steken ook andere vormen van gewelddadig extremisme de kop op, zoals het rechts-extremisme. Dat meer diffuse beeld moet ook het beleid mee bepalen.

De spreker waarschuwt dat men niet mag vervallen in 'eilanddenken'. De focus moet blijven liggen op de strijd tegen gewelddadig extremisme, maar een dergelijk beleid kan niet worden losgekoppeld van een meer algemeen beleid tegen polarisering en radicalisering. Een te enge focus kan tot gevolg hebben dat andere kwalijke tendensen in de samenleving te lang onopgemerkt blijven. Uit de toelichting van beide ministers blijkt volgens de spreker een voldoende breed opzet van het actieplan.

Het is een uitdaging om de welzijns- en onderwijspartners te betrekken bij de LIVC-R's. Zijn er vanuit de lokale besturen signalen dat de onderwijspartners voldoende mee zijn in dat verhaal?

Minister Bart Somers verwijst naar de coachingstrajecten, waar inmiddels 21 LIVC-R's een beroep op deden. Wordt ook bekeken waarom bepaalde LIVC-R's geen gebruik maken van dat aanbod?

De verduurzaming van de financieringsmechanismen voor de lokale besturen is een belangrijke uitdaging. Er moet worden vermeden dat door stopzetting van de financiering ook de kennis over radicalisering bij de lokale besturen verloren gaat. Wat wordt op dat vlak ondernomen?

De spreker meent begrepen te hebben dat de financiering van het Wij-Zijn-Netwerk in het najaar 2023 afloopt. Of wordt die verlengd? Is er al een zicht op een verduurzaming van de financiering? Idem voor het Hannah Arendt Instituut. Radicalisering is een beleidsdomein waarover wetenschappelijke knowhow moet worden opgebouwd. Het Hannah Arendt Instituut wordt vaak aangehaald in politieke discussies. Het zou heel jammer zijn mocht die wetenschappelijke kennis verloren gaan.

De cijfers over economische migratie bevatten ook informatie over de bedienaars van de erediensten. In 2021 kregen 51 bedienaars van de erediensten een toelating om naar Vlaanderen te komen. Is er een samenwerking tussen de ISD en de Dienst Economische Migratie?

Minister Zuhail Demir verwijst naar zeventig geradicaliseerden in de gevangenis. Is die samenstelling ook diffuus, of zijn dat gedetineerden met een achtergrond van religieus extremisme?

De begeleiding van de slachtoffers tijdens het terreurproces verliep met vallen en opstaan. Worden er lessen getrokken uit die ervaringen? Wordt er een vast kader uitgewerkt voor het geval er in de toekomst nog dergelijke processen zouden plaatsvinden? Het is belangrijk dat de slachtoffers door alle betrokken overheden op een goede manier worden begeleid.

1.4. Tussenkost van Imade Annouri

Imade Annouri treedt Thijs Verbeurgt volmondig bij: polarisatie en de drang naar gewelddadige radicalisering kunnen andere vormen aannemen, maar zijn nog altijd zeer aanwezig in de maatschappij. De cijfers over signalen van gewelddadige radicalisering tonen dat aan. Dat hoeft ook niet te verbazen: toen deze commissie tijdens de vorige zittingsperiode werd opgestart, met een focus op gewelddadig religieus extremisme, meer bepaald islamisme, gaven diverse experts aan dat radicalisering niet aan een bepaalde ideologie kan worden toegeschreven. Het ent zich op verschillende ideologieën, van links tot rechts, van extreemlinks tot extreemrechts, en op allerlei religies. Dat is wat vandaag wordt vastgesteld.

De spreker nam recent deel aan een debat over het annuleren van de iftar voor moslims uit de lgbtqi+-gemeenschap in de Roma in Antwerpen. Aan dat debat nam ook een vertegenwoordiger van Ceapire vzw deel. Die laatste gaf aan dat jongeren in veel scholen conservatieve meningen hebben – wat op zich geen probleem is –, maar ook radicale gedachten uiten over lgbtqi+, waar iets mee zou moeten worden gedaan. Dat verschilt weinig van de signalen die de spreker vroeger kreeg over radicalisering vanuit islamitische hoek of over rechts-extremisme in de klas. Toch wordt vastgesteld dat leerkrachten die debatten vaak omzeilen. De spreker neemt hen dat niet kwalijk, ze weten niet altijd hoe zo'n gesprek aan te gaan en beschikken daarvoor ook niet over de nodige tools. Vindt minister Bart Somers dat er voldoende wordt geïnvesteerd in de mensen die met jongeren in contact staan? Beschikken zij over voldoende referentiekaders en praktische tools? Hoe staat de minister tegenover signalen vanuit het middenveld dat dat niet zo is? Welke stappen moeten er volgens de minister op dat vlak worden genomen?

1.5. Tussenkost van Koen Daniëls

Een aantal collega's geeft aan dat moet worden opgelet met polarisering en haatspraak, stelt *Koen Daniëls*. Dat klopt, maar dreigt er geen tegenreactie wanneer er wordt opgetreden tegen personen die duidelijke, forse standpunten innemen? Wordt zo geen potentieel gewelddadige radicalisering aangewakkerd? Want dan wordt het tegenovergestelde bereikt van wat wordt beoogd.

Imade Annouri verwijst naar tools voor leerkrachten. Dat zou alweer een extra taak voor het onderwijs zijn. In sommige klassen is het niet evident om over bepaalde zaken te spreken. Dat gaat om thema's waarover jongeren duidelijk zijn opgejut. De uitdaging ligt in het aanpakken van de bron. Waar zit die bron? Is dat thuis, online, in gebedshuizen of in de vriendenkring? Daarvoor zijn de LIVC-R's en de opheffing van het beroepsgeheim belangrijk. Daarover was veel commotie. Beschikt men momenteel over meer informatie uit de onderwijs- en de welzijnssector dan voorheen? Leveren zij mee input over de bronnen van gewelddadige radicalisering?

De welzijnssector opereert binnen en buiten de gevangenis. Gaat de informatie-uitwisseling ruimer dan het Nederlandse taalgebied? Een aantal gedetineerden komt ook in voorzieningen over de taalgrens of in andere Europese landen terecht. Op Europees vlak is er politionele samenwerking, maar is er ook samenwerking tussen de verschillende welzijnsactoren?

Met de herdenking van de aanslagen van 22 maart 2016 en het lopende terreurproces is de aandacht voor de slachtoffers momenteel erg groot. Maar hoe is dat

op andere momenten? Zien de ministers een afzwakking van de alertheid op het terrein voor gewelddadige radicalisering bij politie en welzijnsdiensten? Of wordt dat blijvend opgevolgd?

1.6. Tussenkost van Chris Janssens

Chris Janssens blikt terug op het eerste actieplan in verband met de problematiek van de radicalisering. Dat werd in 2015 door de toenmalige Vlaamse Regering goedgekeurd, na de vaststelling dat zo'n 500 moslimjongeren uit dit land gingen strijden aan de zijde van islamitische terreurorganisaties. Dat was een pijnlijk ontwakken voor al die politici die het hadden over de zegeningen van de immigratie, de multiculturele samenleving en de verrijking van de islam voor Vlaanderen. De titel van dat eerste actieplan was 'Actieplan ter preventie van radicaliseringsprocessen die kunnen leiden tot extremisme en terrorisme'. De terroristische aanslagen in Zaventem en Brussel van 22 maart 2016, waarbij 35 mensen om het leven kwamen, zorgden er aanvankelijk voor dat de focus lag op de preventie en bestrijding van terreur.

De Vlaamse Regering verlegde gaandeweg die focus. Dat blijkt al uit de nieuwe naam: 'Actieplan ter preventie van gewelddadige radicalisering, extremisme, terrorisme en polarisatie'. Plots werd iemand die polariseert – volgens de spreker een subjectief begrip dat zich gemakkelijk laat leiden tot misbruik – gelijkgesteld met een terrorist die mensen van het leven berooft.

Uit de huidige rapportage blijkt dat de focus blijft verschuiven. De grote vijand is nu de 'polarisering'. Vijand nummer één zijn niet meer de islamitische terroristen of de potentiële terroristen, maar wel degenen die nog durven waarschuwen voor de islamitische terroristen en de potentiële terroristen. Want die 'polariseren'.

De spreker vindt het bedenkelijk dat de Vlaamse Regering met belastinggeld een strijd gaat voeren tegen zogenaamde desinformatie en polarisatie. Dat komt in de buurt van een 'ministerie van waarheid' dat gaat bepalen welke zaken nog gezegd mogen worden en welke niet en doet eerder denken aan autoritaire regimes.

De Vlaamse Regering geeft aan dat alle vormen van extremisme worden bestreden. In de praktijk stelt de spreker toch iets anders vast. Zo wordt er vaak bewust een amalgaam gemaakt tussen democratische legitieme rechtse meningen en écht rechts-extremisme of zelfs neonazisme. Rechtse democratische meningen worden geproblematiseerd, terwijl het beleid links geweld totaal negeert. De spreker meent dat het radicaliseringsbeleid door de beleidspartijen wordt misbruikt voor een politieke agenda.

De spreker geeft het voorbeeld van de studiedag 'Rebels radicaal of extremist', die op 13 december 2022 werd georganiseerd. Die verduidelijkt alvast welke strijd de Vlaamse Regering wil gevoerd zien: er was geen enkele workshop over het links-extremisme en de islam kwam aan bod via een imam die wat uitleg gaf over de islam, alsof er geen probleem is met extremisme maar alleen een probleem van een verkeerd begrepen godsdienst. De echte vijand is het rechts-extremisme, wat dat ook moge zijn, met een toelichting door een beleidsmedewerker van ABB die van de strijd tegen dissidente rechtse meningen zijn missie heeft gemaakt.

De spreker vraagt aan politici die dergelijke studiedagen organiseren om toe te geven dat heel het deradicaliseringsbeleid dat aanvankelijk moest dienen om jonge moslims te verhinderen om aanslagen te plegen, inmiddels wordt gebruikt om een vendetta te voeren tegen al wie zich kritisch uitlaat over migratie en zich aan de rechterzijde van het politieke spectrum bevindt.

Naast die algemene bedenkingen heeft de spreker ook enkele concrete vragen. De voorbije maanden werden boekvoorstellingen van een Vlaams Belangpoliticus meermaals met geweld verstoord door linkse activisten. Mocht het omgekeerde gebeuren bij een linkse politicus, stond het land allicht op zijn kop en was de democratie in gevaar. Welke initiatieven zullen er worden genomen om de vrije meningsuiting van alle – en dus ook rechtse – politici te beschermen tegen links geweld? Worden de linkse extremisten die zich bezondigen aan geweld inmiddels geïdentificeerd en gevat door het deradicaliseringsbeleid?

Op pagina 3 van de rapportage staat dat veel belastinggeld wordt aangewend voor de strijd tegen desinformatie. Welke desinformatie noodzaakt de inzet van zoveel belastinggeld? Wat is er met al die middelen gerealiseerd? Wat is de stand van zaken in de projecten die in dat kader worden gefinancierd?

Op pagina 4 wordt onder 'actie 1.4. Expertise over polarisering opbouwen, versterken en verspreiden' verwezen naar de structurele overeenkomst Mediawijs 2018-2021, over de zogenaamde 'educatieve pakketten gelinkt aan polarisering en haatspraak'. Concreet gaat het om zogenaamde EDUboxen Wij-Zijdenken die worden verspreid om leerlingen te laten nadenken. De spreker bekeek een EDUbox-filmpje over migratie, met als titel 'Migratie is van alle tijden'. Daarin wordt onder het mom van leerlingen te laten nadenken hen een mening opgedrongen, namelijk dat ongeremde immigratie alleen maar goed is, en dat het wettelijke onderscheid in aanpak tussen Oekraïense vluchtelingen en Afghaanse illegale asielzoekers racistisch is. Vindt de minister dat een passend initiatief tegen polarisatie? Hoe zal de Vlaamse Regering voorkomen dat op manipulatieve wijze politieke meningen worden opgedrongen aan kinderen en jongeren?

Op pagina 29 staat dat de Onderwijsinspectie Islam op regelmatige basis vormingsavonden en studiedagen organiseert over verschillende onderwerpen zoals interlevensbeschouwelijke dialoog, identiteitsvorming en mediawijsheid. Er is een grote feitelijke verwevenheid tussen de islamitische onderwijsinspectie en Het Executief van de Moslims van België. Vorig jaar bracht een Panoreportage aan het licht dat in bepaalde scholen van het officiële onderwijs handboeken en zelfs leerplannen worden gebruikt die rechtstreeks afkomstig waren van Diyanet dat er toch wel extremistische ideeën op nahoudt. De Vlaamse Regering stelt het voor alsof die islamitische onderwijsinspectie een bondgenoot zou zijn in het deradicaliseringsbeleid omdat ze studiedagen organiseert. De spreker deelt het optimisme daarover niet. Op welke wijze wordt er toezicht uitgeoefend op de vormingen van de Onderwijsinspectie Islam?

2. Antwoorden van de ministers

2.1. Antwoorden van minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* zegt dat de scope van de strijd tegen gewelddadige radicalisering zuiver moet blijven. Chris Janssens suggereert dat er ook moet worden gewerkt rond desinformatie en moet worden gekeken naar Diyanet, terwijl dat niets te maken heeft met deradicalisering. De problemen met Diyanet zijn eerder te linken aan buitenlandse invloed en het in stand houden van segregatie in de plaats van radicalisering. De ISD is niet opgericht in het kader van het deradicaliseringsbeleid, al zijn er uiteraard raakpunten. Een goed deradicaliseringsbeleid moet een scherpe focus behouden.

De essentie van het beleid is het voorkomen dat mensen geweld legitiem vinden in het bereiken van hun politieke of maatschappelijke doelstellingen. Daarom wordt gesproken van gewelddadige radicalisering en polarisering. Er moet worden gekeken hoe dat in een vroeg stadium in beeld kan worden gebracht. Dat staat los van mensen die tegen iets betogen. Mensen met een sterke overtuiging hebben het recht

om zich te manifesteren en te betogen. Polarisatie is een onderdeel van een goed werkende democratie. Daarin kunnen meningen verschillen en botsen. Negatieve polarisatie verschilt daarvan. Dan is een persoon ervan overtuigd de andere met geweld het zwijgen te kunnen opleggen of de eigen mening te kunnen opdringen. Dat valt buiten de democratische rechtsstaat. Haatspraak is duidelijk een misdrijf en wordt strafrechtelijk beteugeld. Daarom is het de taak van de overheid om preventief beleid te voeren. De uitdaging is het trekken van de lijn tussen vrije meningsuiting en haatspraak. Dat gebeurt in de eerste plaats door de rechtspraak en rechtsleer binnen het wettelijke kader. Elke dag moet worden opgelet dat vanuit de strijd tegen haatspraak er geen dissidente meningen worden geviseerd. Dat is een moeilijk evenwicht dat moet worden gezocht.

De mensen die meedoen aan de projectoproepen zijn verplicht om hun kennis te delen. De kennisdeling is op die manier continu aanwezig. Dat wordt bewaakt door de VVSG die daarvoor een platform creëerde. Tijdens deze zittingsperiode zal er geen nieuwe projectoproep worden gelanceerd, maar er wordt nagedacht over de verduurzaming van enkele resultaten.

De minister vindt dat het Hannah Arendt Instituut een heel belangrijke rol speelt. De grote Vlaamse universiteiten slaan er de handen in elkaar om de kennis ter beschikking te stellen van de samenleving. Zo werken ze op de driehoek burgerschap, stedelijkheid en diversiteit. Het zou te gek zijn om als overheid de kans niet te grijpen om hen bij te staan. Het instituut organiseert onder andere de vorming PolarProf. Daaraan namen maar liefst 62 gemeentendeel. Daarnaast helpen ze tientallen gemeenten bij het opmaken van een lokaal actieplan tegen polarisatie. Verder proberen ze het nieuwe fenomeen van onlinepolarisatie in beeld te brengen en er projecten rond op te zetten. Dat zijn allemaal waardevolle initiatieven. De maatschappelijke meerwaarde die wordt gekregen voor de jaarlijkse toelage van 268.400 euro is heel groot. Uiteraard moet de werking op een bepaald moment worden geëvalueerd en moet blijvend kritisch worden gekeken naar de werking. Maar er mag geen negatieve vooringenomenheid worden ontwikkeld tegen het instituut. Academisch werk vraagt enige tijd en capaciteit. Die samenwerking is uniek in Europa. De universiteiten gaven al aan om dat project te willen verduurzamen omdat ze er zelf de meerwaarde van zien.

De minister neemt de suggestie van Maaïke De Vreese over het herbekijken van het Vlaams Platform Radicalisering ter harte.

De partners uit het maatschappelijke middenveld aarzelen inderdaad nog te veel om deel te nemen aan de LIVC-R's uit vrees de band met de cliënt te schaden of de kerntaken niet meer te kunnen vervullen. Ondanks de geleverde inspanningen moeten ze nog meer worden overtuigd. Daarvoor is een cultuuromslag nodig.

De minister zegt dat er geen band is tussen de socio-economische migratie en de ISD. Daar is die dienst niet voor bevoegd. Ze kunnen wel een onderzoek voeren als een persoon afhankelijk is van een buitenlandse overheid.

Op basis van een actieplan wordt met verschillende partners gewerkt rond radicalisering. Ondertussen is er ook het LIVC-decreet. Maar het wordt stilaan tijd voor een verduurzaming van het beleid tegen gewelddadige radicalisering. Na de evaluatie zal worden gekeken of er nood is aan een decretaal kader.

De radicalisering op scholen is er nog altijd. Sommige leerlingen zeggen dat zij vanuit hun geloofsovertuiging een hoofddoek moeten dragen of geen les willen krijgen van een vrouwelijke leerkracht. Er zijn ook leerlingen die geen les willen krijgen van een leerkracht met migratieroots. Een goed werkende LIVC vangt die signalen op, bespreekt die en zal samen met de school een beleid ontwikkelen. De instrumenten zijn voorhanden, alleen is de vraag of het lokaal voldoende snel wordt opgepikt. Ceapire vzw is een sterke partner die daarin kan helpen en waarin blijvend moet worden geïnvesteerd.

De minister sluit af met te zeggen dat men de ogen niet sluit voor islamitisch extremisme. Dat vormt nog altijd de grootste bedreiging. Ook links-extremisme bestaat, maar op basis van de signalen vanuit de lokale overheden is dat minder sterk aanwezig. Er zijn ongetwijfeld nog andere bronnen van extremisme waaruit mensen apocalyptische bedreigingen halen. Het apocalyptische karakter inspireert vaak mensen tot het gebruik van geweld. Radicalisme op zich is niet fout, maar er moet worden ingegrepen als het geweld legitimeert. Het actieplan focust dus niet op één vorm van extremisme.

2.2. Antwoorden van minister Zuhal Demir

Minister *Zuhal Demir* zegt dat er momenteel geen zicht is op recidive, maar dat er op het federale niveau wordt gewerkt aan een recidivemonitor. Wel valt op dat mensen die omwille van radicalisering op de radar komen niet snel op de radar van andere Vlaamse diensten komen.

Van de zeventig geradicaliseerden in de gevangenis zijn de meesten religieus geïnspireerd. Datzelfde beeld is te zien bij de mensen die uitstromen naar de justitiehuisen. De dertig mandaten die er vandaag zijn bij de justitiehuisen rond radicalisering gaan allemaal over islamitisch extremisme. Slechts één daarvan gaat over rechts-extremisme.

Federaal minister Vincent Van Quickenborne liet vier mensen extra aanwerven om de slachtoffers te begeleiden naar het slachtofferfonds.

De minister merkt een enorm verschil in aanpak tussen Vlaanderen en Wallonië van de LIVC's en het casuoverleg in de gevangenis. Vlaanderen gaat er al langer mee aan de slag en sensibiliseert verschillende actoren binnen Onderwijs, Welzijn en Jeugd. Er werden informatiesessies georganiseerd en draaiboeken opgesteld. De Franstalige collega's zijn momenteel bezig met de opmaak van een LIVC-decreet. Ook de draaiboeken en het casuoverleg in de gevangenis bestaan er nog niet.

Hoewel de aanslagen al van zeven jaar geleden dateren, is er nog altijd een grote alertheid. De justitiehuisen behoren al enkele jaren niet meer tot het domein Welzijn en zijn sterk geprofessionaliseerd. Dat zorgde voor een versterkte aandacht voor radicalisering binnen de Vlaamse justitie. De justitieassistenten hadden niet de expertise van een expert in radicalisering, maar die kennis werd in huis gehaald. Samen met de oprichting van de LIVC-R's zijn dat heel wat stappen voorwaarts.

3. Replieken en aanvullende antwoorden

Thijs Verbeurgt vraagt of er ook andere vormen van radicalisering worden onderzocht in de gevangenis. Vermoedt men dat de zeventig geradicaliseerden ook andere vormen van gewelddadige radicalisering zullen vertonen?

Minister *Zuhal Demir* antwoordt dat die mensen een link hebben met OCAD en de GGB. De mensen die niet gelinkt zijn en worden gedetecteerd tijdens het casuoverleg, worden ook meegenomen in de oefening. Binnen de justitiehuisen is de instructie gegeven om voor elk mandaat dat justitieassistenten hebben na te gaan op een eventuele hit in de databanken. Dat bewijst de alertheid van de diensten.

Chris JANSSENS,
voorzitter

Maaïke DE VREESE,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

ABB	Agentschap Binnenlands Bestuur
AgII	Agentschap Integratie en Inburgering
Ceapire	Centrum voor Expertise en Advies inzake Preventie en Interventie met betrekking tot Radicalisme en Extremisme
GGB	gemeenschappelijke gegevensbank
ISD	informatie- en screeningsdienst lokale geloofsgemeenschappen
lgbtqi+	lesbian, gay, bisexual, transgender, queer (or questioning), intersex, plus
LIVC	lokale integrale veiligheidscel
LIVC-R	lokale integrale veiligheidscel inzake radicalisme, extremisme en terrorisme
OCAD	Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse
PIVC	Penitentiaire Integrale Veiligheidscel
PSD	psychosociale dienst
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten